

O spovedi

*Tomu, kto tají svoje previnenia, povodí sa zle,
kto sa však z nich vyzná a opustí hriech,
dosiahne milosrdenstvo.*
(Prís 28, 13)

Nedávno sme hovorili o tom, že ak chceme obsiahnuť odpustenie, tak musíme nutne vyznať pri spovedi všetky smrteľné hriechy, ich druh, počet i príťažujúce okolnosti. To je strašný zločin, ak niekto zo strachu či hanby úmyselne zatajuje svoje hriechy. Niekedy dôvodom svätokrádežnej spovede býva lenivosť. Stáva sa tak vtedy, keď si niekto nerobí starostlivo spytovanie svedomia a nechce správnym spôsobom poznať svoje hriechy. Veľmi by zhrešil ten, kto by si konal generálnu spoveď iba preto, aby mohol do nej vložiť svoje hriechy spáchané naposledy – týmto spôsobom sa niektorí chcú vyhnúť hanbe, pričom sa usilujú vyvolať dojem, že tieto nové, ťažké hriechy spáchali už dávno. Kto takto koná, ten klame spovedníka, ale Boha neoklame.

Jedným z veľmi zhubných následkov hriechu je to, že on zaslepuje človeka. Toto zaslepenie spôsobuje, že ľudia si vypestujú určitú rutinu pri spytovaní svedomia: pripomínajú si niekoľko hriechov, ktoré sa u nich najčastejšie vyskytujú – ako kľatby, branie mena Božieho nadarmo, hnev – a vôbec nesiahajú do hĺbky srdca, aby dôkladne rozoznali počet a zlo svojich hriechov. Iní sa zasa premýšľajú, v akej forme majú podať svoje hriechy, aby sa nemuseli hanbiť. Možno oklamať spovedníka, ale nie Boha, ktorý zvažil a spočítal všetky hriechy ľudí!

Sú i takí, ktorí idú na spoveď, a to bez spytovania svedomia, lebo si myslia, že sa ich spovedník sám na všetko opýta. A hoci by to aj tak bolo – tak kedy budete prosiť Boha o ľútosť, ak prichádzate do spovednice úplne nepripravení? Až po spovedi, keď dostanete rozhrešenie?! Ak budete takto konať, dopustíte sa svätokrádeže. Preto vám v dnešnej náuke chce ukázať, že k spovedi je nutne potrebné dôkladné spytovanie svedomia. Po druhé, poučím vás, ako sa treba spovedať; po tretie, vysvetlím, kedy sa človek spovedá zle, a nakoniec vám poviem, ako treba napraviť zlé spovede.

I.

Hriech zaslepuje rozum človeka a preto vlastne sa treba skúmať veľmi hlboko. Spytovanie svedomia to je starostlivé preskúmanie všetkých hriechov, ktoré človek spáchal po svätom krste alebo od poslednej spovede. Takéto poznanie seba samého vôbec nie je ľahkou vecou, ako sa vám môže zdať. Treba na to čas i úsilie.

Ak si chceme spytovanie svedomia vykonať dôkladne, treba svoje srdce i myseľ odtrhnúť na istý čas od dočasných záujmov – od obchodu, od hospodárstva – a držiac v jednej ruke fakľu, a v druhej váhu, zostúpiť do hĺbín srdca a tam presne skúmať počet, okolnosti a druh spáchaných hriechov. Tieto hlbiny dôkladne pozná jedine Boh. Na Neho sa teda obracajme vtedy s pokornou prosbou a s dôverou – vrúcne prosíme Ducha Svätého o svetlo, ktoré potrebujeme. Keď vstúpime do seba, volajme z celého srdca: „Bože môj, zmiluj sa nad nešťastným hriešnikom, ktorý toľko zhrešil, a nedokáže rozoznať ani počet svojich hriechov, ani zlo, ktoré je v nich. Utielam sa k Tebe, ktorý si Svetlom sveta. Zošli svoje lúče, ožiar moje srdce a ukáž mi moje hriechy, aby som ich mohol ľutovať a obsiahnuť Tvoje odpustenie“. – Bez Božej pomoci človek sa stratí v temnotách, ktoré vyvoláva v duši hriech. Príkladom tu môže byť pre nás kráľ Dávid: jeho duša pred hriechom bola jasná a priezračná. Keď však spáchal ťažký hriech, stratilo toto duchovné svetlo. Nielenže

spáchal cudzoložstvo, ale ešte prikázal zavraždiť Uriáša. V tomto nešťastnom stave zotrval celý rok, pričom neoplakával svoje zločiny. Až sám Boh cez proroka Nátana mu otvoril oči a ukázal priepasť, v akej sa ocitol.

Ak nebudeme prosiť Ducha Svätého o svetlo, tak nikdy nespoznáme stav svojej duše a tiež nebudeme mať nikdy úprimnú ľútosť. Viete, komu sa podobá hriešnik? Ohyzdnému a škaredému človeku, ktorému sa zdá, že je pekný a dôstojný – lebo sa nikdy nepozrel do zrkadla. Ak sa však pozrie na seba pozornejšie, tak zbadá svoju ošklivosť a sám bude z nej zdesený. To isté sa deje s hriešnikom, ktorý už dlhší čas zotráva v náruživostiach a nikdy ešte nevstúpil do seba. Až keď preskúma svoje svedomie a spozná vlastnú úbohosť, zdesí sa, prežije otras a nebude v stave pochopiť, ako mohol tak dlho zotrvať v takom strašnom stave. Vlastne takýto „hlboký pohľad do seba“ vyvoláva slzy hriešnikov.

Druhým dôvodom, pre ktorý potrebujeme pomoc Ducha Svätého je to, že naše srdce je plné pýchy a preto ukrýva alebo umenšuje svoje omyly.

A nakoniec, ešte preto potrebuje hriešnik Božiu milosť, aby mohol úplne zanechať zlo, ktorého sa stal otrokom. Je mnoho ľudí, o ktorých by sme si mohli myslieť, že sa už celkom polepšili, a zatiaľ oni sú stále ešte s akousi záľubou mysle vo svojich dávnych návykoch. Iba Božia milosť môže naplniť naše srdcia veľkým odporom k hriechu.

Povedzte, či ste doteraz prosili Boha pred spoveďou o duchovné svetlo, aby ste nezneuctili túto sviatosť? Slepec pri Jerichu poznal svoj žalostný stav, pričom sa so živou vierou a dôverou obrátil na Boha, prosil Ho o navrátenie zraku. Niekoľko ráz zvolal: *Ježišu, Syn Dávidov, zmiluj sa nado mnou* (Lk 18, 35-42). Spasiteľ nezostal hluchý na tieto prosby a spýtal sa ho: „Čo chceš odo mňa?“ – A slepec odpovedal: „Pane, daj, aby som videl“. A Spasiteľ nezavrhol jeho prosby – navrátil mu zrak. Aj my vo svojej duchovnej slepote musíme hovoriť spolu so Žalmistom: *Bože môj, osvieť moje temnoty* (Ž 17, 29). Alebo volať s trpezlivým Jóbom: *Koľko mám pokleskov a hriechov? Tak moje viny oznám mi* (Jób 13, 23). Boh, ktorý tak vrúcne túži po našej spáse, nezavrhne naše prosby.

A až teraz začíname spytovanie svedomia, pričom postupne prechádzame prikázania Božie i cirkevné ako aj hlavné hriechy, pričom sa zamýšľame, či sme nespáchali nejaký priestupok. Pozrime sa ďalej, či sme nezohrešili zanedbaním povinností svojho stavu. A nezabúdajme pri spytovaní svedomia, že zhrešiť možno myšlienkami, túžbami, slovom, skutkom a zanedbaním konania dobra.

Teraz ďalej vstúpme do podrobností a zamýšľajme sa, či pri doterajších spovediach sme vyznali všetky ťažké hriechy, či sme úprimne ľutovali a či sme mali skutočne silné predsavzatie vyhýbať nielen samému hriechu, ale aj jeho najbližšej príležitosti. Či sme sa napríklad vyhýbali pobytu v dome, kde sa nachádzal človek, ktorý nás nakláňal k zlému? Keby ste to zatajili, pričom by ste sa báli, že vám spovedník zakáže chodiť do takého domu, vaša spoveď by nemala žiadnu hodnotu. Treba si tiež pripomenúť, či sme v určenom čase vykonali pokánie a napravili spôsobené škody.

Treba sa skúmať, či ste zanedbali povinnosti svojho stavu. Zvlášť veľká zodpovednosť spočíva na rodičoch – či sa starali o výchovu svojich detí, či im vstěpovali čnosti, či ich odvádzali od hriechu, či im boli dobrým príkladom. Zamyslite sa tiež, či ste zanedbávali svojich domácich i pracovníkov, či ste ich posielali na náuku katechizmu, na svätú omšu, alebo ste ich možno jednoducho chápali ako dobytkov na prácu.

Pracovníci nech sa tiež zamyslia, či neklamali a neokrádali svojich hospodárov

a zamestnávateľov, či im boli poslušní a či svedomito vykonávali určené práce.

Treba sa tiež vysporiadať s hriechom zanedbania dobrého, na čo skoro nikto nemyslí. Ak napríklad, mohli ste dávať almužnu – či ste ju dávali, alebo naopak, ste to nerobili?

Do hĺbky treba skúmať to, čo je našim návykovým hriechom. Treba tiež vyznať okolnosti a počet hriechov. Ak ste zle hovorili o ľuďoch, tak povedzte, či to bolo zo závisti, či z ľahkomyselnosti; či ste to robili v prítomnosti niekoľkých osôb a či ste tým kohosi pohoršili. Povedzte tiež, koľkokrát ste zle hovorili zle o ľuďoch a preklínali ste ich? Ak máte nejaký zlovyk, treba povedať, ako dlho v ňom zotrúvate.

Ak si chceme dobre vykonať spytovanie svedomia, treba tomu venovať nejaký čas, treba k tomu poznať katechizmové pravdy, treba nakoniec sústrediť pozornosť. Čím zriedkavejšie sa niekto spovedá, tým viac času potrebuje na spytovanie svedomia, tým pozornejšie sa musí nad sebou zamyslieť. Všeobecne sa pri spytovaní svedomia zachovať tak, ako pri dôležitej svetskej veci, na vybavení ktorej nám veľmi záleží.

Nemusím vám hovoriť ani to, akým veľkým šťastím je dobrá spoveď, ani to, akým nešťastím je zlá spoveď. Dobrá – navracia nám priateľstvo Boha a právo na nebo; zlá – pozbavuje nás večného šťastia a vrhá nás do priepasti pekla. Z toho vidno, ako starostlivo sa musíme pripraviť na túto sviatosť. Zatiaľ tu však mnoho ľudí strašne blúdi. Keď nemajú veľké hriechy – také, ktoré za ktoré by sa dokonca ani pohanania nehanbili – už sú spokojní a hovoria, že sa nemajú z čoho spovedať. Nechce sa im zostupovať do hĺbky srdca, lebo vedia, že keby tam začali dôkladne hľadať, tak by našli mnoho nepravostí. Spytovanie svedomia treba robiť každý večer, a dôkladnejšie raz za týždeň – vtedy pred samou spoveďou nám bude ľahšie spoznať stav svojej duše. Usilujme sa súdiť seba tak, ako keby nás súdil Ježiš Kristus. Musíme sa tiež báť skrytých hriechov, o ktorých nemáme dokonca poňatia, a s kráľom Dávidom volať: *Od mojich skrytých hriechov očisť ma, Pane* (Ž 18, 13). Skutočne – o niektorých svojich hriechoch sa nikdy nedozvieme na tomto svete! Myslím napríklad na pohoršenie, ktoré dal opilec alebo žena či dievča, ktoré sa rado zabáva! Posudzujme prísne sami seba teraz, aby sme kedysi – ako hovorí sv. Pavol – vyhli strašným súdom Božím (pozri 1 Kor 11, 31).

Keď si už pripomenieme všetky hriechy, prosme Boha ďalej o úprimnú ľútosť a o silne predsavzatie pre nápravu.

II.

Potom sa priblížme s úctou – a tiež s istým strachom – k tribunálu pokánia. Nenasledujme deti, ktoré sa často obzerajú na všetky strany, smejú sa a rozprávajú. Ako mýtnik z Evanjelia sklopme skromne zrak k zemi a pokorme sa pred Bohom (por. Lk 18, 13). Ak sa vám stane, že budete musieť dlhšie počkať na spoveď, tak si vtedy znovu pripomeňte hriechy, vzbudte si ľútosť, vykonajte silné predsavzatie a modlite sa k Bohu, aby sa nad vami zmiloval. Netlačte sa k tým, čo sa spovedajú, veľmi sa k nim nepribližujte, aby ste náhodou nepočuli hriechy kohosi. Ak počujete niečo z cudzej spovede, tak ste viazaní takým istým tajomstvom ako kňaz. Keby ste vyjavili iným týmto spôsobom počuté hriechy, museli by ste sa z toho vyspovedať.

Keď už príde rad na vás, zapamätajte si, že v osobe kňaza sedí v spovednici sám Ježiš Kristus. S úctou sa prežehnajte a povedzte: „Požehnaj ma, duchovný otče, aby som sa mohol dobre a úprimne vyspovedať. Povedzte úvodnú formulu a nečakajte na otázky kňaza, ale sami povedzte, kedy ste sa spovedali naposledy, či ste dostali rozhrešenie – a ak nie, tak prečo – či ste vykonali uloženú pokutu, či ste vynahradili krivdy, či ste sa zmierili s protivníkmi, či ste vyznali všetky hriechy, alebo ste čosi dobrovoľne zatajili. Nakoniec vyznajte hriechy spáchané po

poslednej spovedi – vyznajte ich s pokorou, úprimne, rozvážne a úplne. A keď to urobíte, dodajte: „Môj otče, na viac hriechov si už nepamätám. Všetky svoje hriechy z celého srdca ľutujem, a teba prosím o pokánie a rozhrešenie“.

Po spovedi kňaz – ak to uzná za vhodné – položí vám niekoľko otázok. Odpovedajte mu úprimne. Napomenutia a povzbudenia, ktoré vám dá, počúvajte pozorne, nemyslite vtedy na hriechy a neprerušujte spovedníka. Vzbudte si túžbu, aby ste uložené pokánie vykonali čo najlepšie.

Keby ste nedostali rozhrešenie, prijmite to bez šomrania. Naproti tomu, keď vám kňaz bude udeľovať rozhrešenie, pokorte sa tak, ako sa pokoril Ježiš Kristus vtedy, keď sa modlil v Getsemanskej záhrade – proste Boha, aby toto rozhrešenie potvrdil v nebi.

Po obdržaní rozhrešenia, odchádzajte od spovednice skromne a ďakujte dobrému Bohu za milosti, ktoré ste dostali vo sviatosti pokánia. Pripomeňte si, aké prostriedky k náprave vám ukázal spovedník a rozhodnite sa ich použiť.

A čo máte robiť, aby ste vytrvali v dobrom a nevrátili sa viac k hriechu? Predovšetkým nedôverujte sebe samým a majte sa na pozore. Po druhé, čo najstarostlivejšie vyhýbajte príležitosti k zlému, a tiež zlým priateľstvám. Bez toho bude vaša náprava klamná. Po tretie, utiekajte sa k modlitbe, lebo Kristus hovorí: *Modlite sa a bedlite, aby ste neprišli do pokušenia* (Mt 26, 41). Nakoniec, keby ste po spovedi znovu zhrešili – čo najskôr povstaňte z pádu. Čím dlhšie ktosi odkladá s povstaním, tým ťažšie mu je polepšiť sa.

Kto bude používať tieto prostriedky, ten určite získa duchovné zdravie. Z chorôb teda sa vždy nedá vyliečiť – tu často nepomáhajú žiadne lieky. Naproti tomu z najťažších chorôb duše sa možno vyliečiť a vrátiť sa k plnému zdraviu.

III.

Kedy sa ľudia zle spovedajú? Po prvé vtedy, keď z hanby alebo zo strachu dobrovoľne zatajujú svoje hriechy alebo zamlčia priťažujúce okolnosti alebo umenšujú počet ťažkých hriechov. Po druhé, vtedy, keď si spytovanie svedomia robia ledabolo, keď sa spovedajú šablónovito, keď nemajú opravdivú ľútosť a silné predsavzatie pre nápravu. Po tretie, vtedy, keď si špeciálne vyhľadávajú najľáskavejších spovedníkov, len aby dostali rozhrešenie. Po štvrté vtedy, keď nenapravujú spôsobené krivdy. Po piate, [vtedy, keď po spovedi naďalej chcú zostať v hriechu, a teda napríklad] nenapraviteľní užerníci; návykovi zmyselníci, tí, ktorí nemeniteľne vedú márnratný štýl života; tí, čo bývajú v domoch, kde stretávajú osoby, ktoré zle žijú; notorickí opilci; tí, ktorí naďalej žijú v hneve a nenávisti či nivočia dobré meno blížneho. Po šieste, nakoniec sa zle ľudia spovedajú vtedy, keď svätú sviatosť prijímajú bez správnej prípravy – lebo nepoznajú základné pravdy viery. Keby ste mali akúkoľvek pochybnosť, čo sa týka všetkých vecí, vstúpte do seba a napravte svoje dávne zlé spovede.

IV.

Kto si bude musieť vykonať spoveď z dlhšieho obdobia, nech sa zbytočne nesužuje, že nedokáže presne vypočítať svoje hriechy. Nech povie, koľkokrát mohol zhrešiť za týždeň či za mesiac. A ak je to starý návykový hriech, tak nech si pripomenie, ako dávno zotráva v tomto návyku – viac-menej koľko rokov, či boli prestávky, či nie, koľko mohlo byť z toho dôvodu svätokrádežných spovedí a koľko svätých prijímaní.

Pri takejto dlhšej spovedi ťažké hriechy treba vyznať hneď na začiatku, a nezačínať malými,

lebo vtedy veľmi ľahko možno upadnúť do osídíel diabla a čosi zatajiť. Pred sv. Jánom Klimakom sa objavil kedysi akýsi bandita, ktorý preukazoval veľkú ľútosť a dosvedčil, že chce zvyšok života stráviť v pokání v kláštore. Predstavený mu prikázal na skúšku stáť sedem dní pred bránou, a potom vyjaviť svoje hriechy pred niekoľkými ľuďmi. Vinník splnil tento príkaz. Predstavený mu kázal ešte vyspovedať sa nahlas pred rehoľníkmi. Na to tento skrúšený kajúcnik odpovedal, že je ochotný spovedať sa nielen pred kláštornými bratmi, ale pred celou Alexandriou. Nakoniec v nedeľu, po Evanjeliu, predstavený prikázal ešte raz ho zviazať, obliecť do kajúceho rúcha, posypať mu hlavu popolom a verejne ho biť palicami. Tento pohľad dojal všetkých rehoľníkov k slzám. A skutočne – tento zbojník mal úprimnú ľútosť! Sv. Augustín sa tiež nehanbí verejne spovedať – svoje viny vyznáva pred celým svetom! Keby sme poznali sami seba a mali pokoru, tak by sme sa nehanbili konať tak isto, ako títo dvaja. Človek, ktorý sa nechce priznať k vine, je plný pýchy. A pamätajme si, že predsa od dobrej spovede závisí naše večné šťastie. Keď sa dnes večer budete ukladať na spánok, predstavte si, že ležíte v rakve, so skríženými rukami, s očami zatvorenými naveky, zakrytí smrteľnou plachtou. A potom si povedzte: po čom by som túžil v tejto chvíli? Moja duša je pošpinená toľkými hriechmi, ktoré mi ešte neboli odpustené. Či by som chcel takýto stáť na Božom súde? Či budem mať v hodine smrti pri sebe spovedníka? Predsa, keby som náhle zomrel, išiel by som do pekla. Nebudem teda odkladať, ale okamžite zmením svoj život, aby som získal stratené Božie priateľstvo a právo na nebo. Amen.